

Draží spolubratři v biskupské službě!

S radostí jsme přijali Váš dopis ke smíření mezi Němci a Čechy, který jste vypracovali při své první společné konferenci všech německých biskupů v Augsburgu dne 8. března 1990. Byl tehdy adresován panu kardinálu Tomáškovi, pražskému arcibiskupovi, v té době hlavnímu reprezentantovi katolické církve u nás. Za Vaše poselství Vám svým dopisem poděkoval.

My čeští a slovenští biskupové však cítíme, že Váš dopis platí i nám, celému sboru biskupů obou národů. Proto se k Vám nyní, po vytvoření biskupské konference České a Slovenské Federativní Republiky, obracíme se svou společnou odpovědí jako reprezentanti věřícího lidu. Jen obrovský proud všech neočekávaných událostí nám zabránil, že jsme tak neudělali dříve.

Kéž Bůh žehná těmto významným krokům, které byly udělány z obou stran. Kéž jsou příkladem a cestou i pro ostatní, abychom tak mohli po odstranění všech sutin nenávisti, zloby a nelásky, které stojí v cestě do budoucnosti, vzájemně spolupracovat na vytvoření obnovené Evropy v novém duchu.

I.

Události poslední doby nás všechny naplnily novou nadějí a posílily naši víru v účinnou přítomnost Boha v dějinách lidstva. Na vlastní zkušenosti jsme zřetelně poznali, že člověk nemůže trvale žít se lží a žít se nenávistí. Zkušenost minulosti - ať už s nacismem nebo s komunismem - jasně ukazuje, kudy cesta do budoucnosti nevede. Poznali jsme, že srdce člověka je stvořeno pro dobro, pro božské hodnoty, tvořící pevný a nenahraditelný základ života jedince a vztahů mezi lidmi i národy. A pouze tyto hodnoty, postoje a pravdy mohou tvořit výchozí bod pro odstranění překážek, které naše i Vaše nedávná minulost, ovlivněná falešnými a nepravdivými ideologiemi, vedenými nenávistí různého zabarvení, nakupila na cestě vzájemného soužití a spolupráce a zatarasila tak cestu k lepší společné budoucnosti. Pouze pravda a láska ji mohou uvolnit.

S radostí jsme pozorovali zbourání berlínské zdi, která byla symbolem rozdělení lidí uvnitř národů i znamením rozděleného světa. Její pád byl známkou vytváření nových vztahů v Evropě.

Sdílíme s Vámi i s Vaším národem velkou radost, že zmíněné události byly začátkem nové dějinné etapy, která se v této době sjednocení Německa nadějně otevírá. Přejeme a vyprošujeme Vašemu národu, aby po tolika trpkých zkušenostech jak s nacismem tak s komunismem utvářel svou budoucnost na pevných křesťanských základech.

II.

Vaše prohlášení jako odpověď na první krok ze strany pana prezidenta Havla a pana kardinála Tomáška cítíme jako projev Vaší ochoty vstoupit s námi v této otázce na pozice pravdy a lásky Kristova evangelia. I my si dobře uvědomujeme, že nám v této chvíli nikterak nepomohou pouze lidské racionální analýzy, vážení vin na jedné i na druhé straně a zapisování na stránky " má dáti, dal ". Tím neodmítáme ani nepodceňujeme úsilí historiků a politiků na tomto poli, ale vyjadřujeme hluboké přesvědčení, že (tyto) postoje odpuštění a lásky musí být prvními předpoklady všeho ostatního.

Upřímně děkujeme za to, že se s lítostí zastavujete u zločinů, "které byly v době okupace ve jménu německého národa spáchané na českém národě pošlapáním jeho práva na sebeurčení " i u všech ostatních zločinů spáchaných v době nacismu na obou našich národech. Všechny tyto činy vyvolávají nekritickou nenávisť, do níž byli strženi i křesťané, protože základní principy evangelia nebyly v našem životě prožívány ve své osvobozující a životodárné podobě.

Toto Vaše slovo nás osvobozuje a uvolňuje cestu, abychom i my, při zpětném pohledu na vše, co se stalo, vyjádřili lítost nad vyhnáním Němců z jejich domovů aplikováním nespravedlivého principu kolektivního trestu, postihujícího nevinné lidi, mezi nimiž bylo mnoho věřících i řada kněží. Tehdejší představitelé využili všeobecné atmosféry hněvu a vycházejíce ze zásad nekřesťanských, udělali kroky v zájmu své politiky bez ohledu na spravedlnost. Diecéze byly v té době většinou bez biskupů

a tehdejší představitelé místních církví nenalezli v situaci, která nastala, odvahu říct rozhodnější slovo, takže jsme se jako křesťané svým mlčením stali spoluvinnými na nespravedlivém aktu pomsty vůči Němcům. V konkrétních případech se i někteří naši věřící ztotožňovali s tímto činem nenávisti a nelásky, ba se ho i přímo zúčastnili.

Vyznáváme proto spoluvinu věřících i představitelů církve a prohlašujeme, že hluboce litujeme všeho, co se stalo.

Uvědomujeme si, že všechny zločiny na obou stranách vycházely ze systémů a mentalit, které vědomě popřely podstatné křesťanské principy a stavěly pouze na lidských základech. Bolestně cítíme, že nedostatek plně rozvinutého křesťanského života v té době do značné míry dával prostor nekřesťanským postojům.

Tato bolestná znamení času a trpké zkušenosti jsou pro nás výmluvným poučením pro současnost i na cestě do budoucna.

III.

Výměna dopisů, která se mezi našimi církvemi uskutečňuje, je potěšitelným znamením dialogu, který, jak všichni doufáme, bude se i nadále úspěšně rozvíjet k prospěchu nejen našich církví, ale i obou zemí a vlastně celé Evropy, která spěje ke svému lepšímu uspořádání. Je však třeba říct, že tento dialog je pokračováním dialogu, který po celých 40 let nesvobody mezi námi existoval. S vděčností vyznáváme, že především Vaší zásluhou. Byl to dialog, ve kterém jste se snažili pomáhat církvi u nás - a nejen církvi - všemi možnými prostředky, které jen láska dove-
de vynalézt. Ve velmi početných osobních kontaktech na všech úrovních jsme nacházeli vždy pochopení, byli jsme podporováni modlitbami a obětmi a poznávali jsme, že církve je všude matka. V NDR naši věřící vždy nacházeli otevřenou náruč biskupů, kteří dávali k dispozici vše, co bylo možné: knihy, časopisy, prostory a prostředky k setkáním, ke školením, k exerciciím, k prázdninovým soustředěním bohoslovců. Ano i pomoc při přípravě a zvěcení kandidátů kněžství, kteří nemohli studovat v domácích, státem kontrolovaných seminářích. Účinná pomoc měla pro nás i velký morální význam. Také mnohé pastýřské listy, u nás překládané a rozšiřované, naše věřící povzbuzovaly a dávaly jim orientaci. Rovněž ze strany církve v SRN jsme dostávali vždy velkorysou

pomoc. Byla ztíšena mnohými překážkami, které mezi naše země postavil minulý režim. Vaše vynalézavost a obětavost dokázala tyto bariéry překonávat. Jsme vděční za finanční a hmotnou pomoc, kterou jsme dostávali a stále ještě dostáváme od jednotlivců i prostřednictvím organizací, které němečtí věřící buď vedou nebo obětavě podporují, jako je Ackermann-Gemeinde, Kirche in Not, Europäischer Hilfsfond, Caritas Internationalis.

Z Vaší strany tu byla nejen hmotná, ale také morální a politická podpora, která se projevovala po celá léta zvláště rozhlasovými i televizními vysíláními.

Je toho mnoho, za co jsme Vám vděční, co Vaše láska dovedla poskytnout, bez ohledu na vše negativní, co se mezi našimi národy nahromadilo. Kéž Bůh Vaši pomoc štědře odmění!

To vše je velkým přínosem k rozvíjení vzájemného dialogu mezi našimi církvemi a národy, v přítomnosti i v budoucnosti.

IV.

Církev v našich zemích stejně jako církev ve Vaší vlasti prošla těmito dobami obohacená o hluboké zkušenosti víry, které nechceme v nové době zapomenout, protože i ony jsou velkým darem Božím. Bolestné úseky naší nedávné společné historie zřetelně ukazují, že neštěstí přicházelo ze systémů bez Boha a z nedokonalosti a slabosti našeho křesťanského života. Svátý Pavel to připomíná zřetelně i nám: " Jejich myšlení je zavedlo do marnosti a jejich scestná mysl se ocitla ve tmě..., vyměnili Boží pravdu za lež." (Ř 1,21b.25a). Obojí nás vede k závěru, že naše církve jsou minulými zkušenostmi disponovány, aby přinesly svůj příspěvek k úsilí budovat novou sjednocenou Evropu na nových základech. Musí to být základy lásky Boží, odpuštění a pravdy Kristova evangelia. To jsou jediné síly, které mohou vytvářet sjednocený svět, aby další generace nemusely psát nová prohlášení lítosti nad troskami budoucnosti.

S radostí jsme četli ve Vašem dopise slova o spolupráci pro lepší budoucnost. My chceme spolu s Vámi i těmito kroky vydávat svědectví víry v dnešním světě, abychom jako církve sloužili lidem dnešní doby. Toužíme po užší spolupráci, po vzájemném poznání osobním i po poznání života svých církví,

po výměně zkušeností, poněvadž Vy máte pro nás cenné zkušenosti se světem, pro který se též u nás otevřel obzor. Doufáme, že i naše zkušenosti mohou obohatit Vás. Minulá léta násilné ateizace nám ukázala, že víru postavenou na přijetí kříže nelze zničit, ale utrpením ji lze očistit a prohloubit.

Touto cestou se bude dovršovat naše usmíření, poněvadž osobní poznání a vzájemná výměna je obdarováváním. To je cenný přínos k základům civilizace lásky pro novou Evropu.

Jsme šťastní, že právě u nás na Velehradě, u kolébky našeho křesťanství, vyhlásil papež Jan Pavel II. svolání zvláštní synody o evangelizaci Evropy. Cítíme proto povinnost ve stopách spolupatronů Evropy sv. Cyrila a Metoděje přispět k jejímu budování.

V českých zemích jsme zahájili už před třemi lety Desetiletí duchovní obnovy národa jako přípravu na milenium mučednické smrti sv. Vojtěcha v r. 1997. Na Slovensku začíná duchovní příprava na vstup do 3. tisíciletí. Smyslem obou pastoračních programů je obnova života jednotlivců i společnosti na křesťanských základech, protože jsme přesvědčeni, že zdravou společnost je možné vybudovat jen na žitém evangeliu.

V Evropě padly zdi, vybudované systémy bez Boha, které oddělovaly východ od západu. Avšak zůstávají, ba i rostou bariéry konzumního materialismu, které oddělují lidi od Boha a od sebe navzájem. Jsou zde bariéry způsobené sobectvím, neláskou, ztrátou živé víry v Boha, přesunutím životního cíle a záměnou hodnot.

Evropa bude šťastná, až padnou i tyto přehradu. V tom vidíme společný úkol - dílo, na kterém chceme s Vámi spolupracovat.

Bratislava, 5. září 1990

Biskupové katolické církve
v České a Slovenské Federativní Republ.